

1. Obiekt

WILLA Z PARKIEM

2. Czas powstania
ok. 1880 r.

3. Miejscowość
JELENIA GÓRA

- SOBIESZÓW

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres
58-570 Jelenia Góra (Sobieszów)
ul. Kamiennogórska 2

nr dz. 754/2. 744. 755. AM 20. [REDACTED]

5. Przynależność administracyjna

województwo: dolnośląskie
pow. Jelenia Góra, gmina: Jelenia Góra

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Hermann villa circa Hyrsberg (1305),
Hermannsdorf (od XVI w.), Hermsdorf unterm
Kynast (XIX w. do 1945 r.), po 1945
Chojnasty, Chojnastów, Chojnast.

7. Przynależność administracyjna 01.01.1999 r.

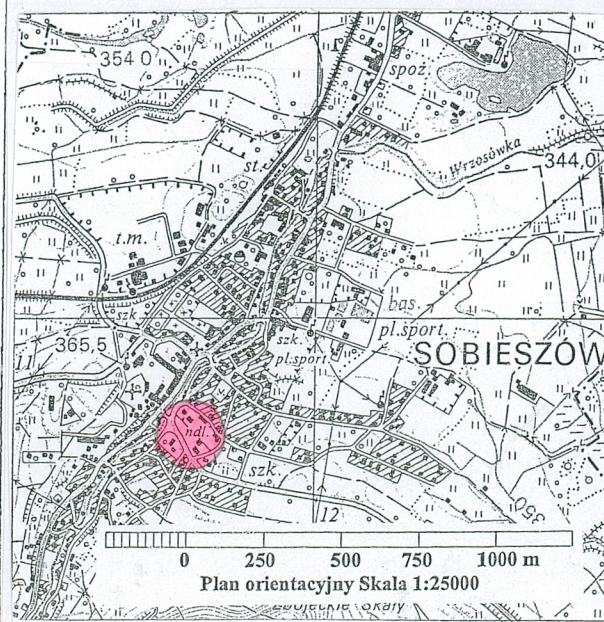
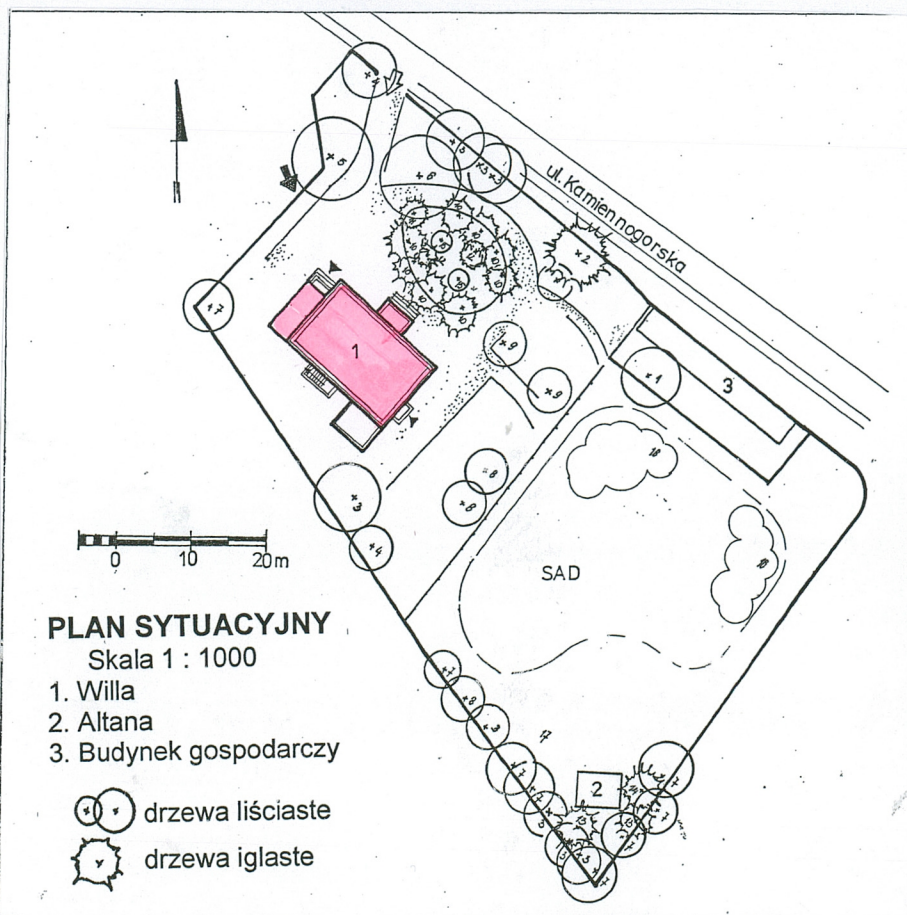
województwo: jeleniogórskie
gmina: Jelenia Góra

8. Właściciel i jego adres
Skarb Państwa: Dolnośląski Zespół Parków
Krajobrazowych Oddział Jelenia Góra, ul.
Kamiennogórska 2; Gmina Jelenia Góra,
ul. Sudecka 29;

9. Użytkownik i jego adres
jw.

10. Rejestr zabytków

nr data

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Data lokacji miejscowości nie jest znana. Zapewne wieś spełniała rolę służebną wobec zbudowanego w XIII w. zamku Chojnik. Najwcześniejszym przekazem kartograficznym, ukazującym układ Sobieszowa jest mapa z 1824 r. Wieś, położona u stóp wzgórza Chojnik z ruinami zamku, posiadała układ zbliżony do typu ulicowego. Osią siedliska była rzeka Wrzosówka. Dwie drogi, poprowadzone wzdłuż prawego i lewego brzegu stanowiły trzon układu komunikacyjnego. Linia tych dwóch dróg odpowiadała obecnym ulicom: Cieplickiej, Sądowej, Młynarskiej (lokalizacja prawobrzeżna) oraz Domeyki i Karkonoskiej (przy lewym brzegu rzeki). Na mapie z 1824 r. w rejonie ul. Sądowej zaznaczono większe niż w pozostałych częściach miejscowości zagęszczenie zabudowy mieszkalnej, co mogłoby potwierdzić funkcję wrzecionowatego placu jako centrum wsi. Ok. 1880 r. w niedalekim sąsiedztwie ulicy Sądowej i wytyczonej w tym, czasie ul. Kamiennogórskiej wzniesiona została opisywana willa, przy której powstał niewielki park. Na pocz. XX w. do willi dobudowana została klatka schodowa oraz przybudówka. Po 1945 r. siedziba Ośrodka Transportu Leśnego, w l.90. stał się siedzibą Dolnośląskiego Zespołu Parków Krajobrazowych. Obiekt wzniesiony w stylu neoklasycystycznym.

13. Opis (sytuacja, konstrukcja i materiał, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

SYTUACJA: Sobieszów położony około 2 km od Cieplic, leży nad rzeką Wrzosówką, w Kotlinie Jeleniogórskiej, u podnóża Karkonoszy. Miejscowość zlokalizowana jest u podnóża *Góry Chojnik* (627 m n.p.m.), pierwotnie samodzielna, od 1976 r. włączona do Jeleniej Góry. Willa jest obiektem wolnostojącym, położonym w zach. części miasta, po zach stronie ulicy, niedaleko jej zbiegu z ulicą Sądową. Park przy willi rozciąga się po stronie pd.-wsch., po jej pn.-zach. usytuowany jest budynek mieszkalny, dalej skwer i rzeka Wrzosówka. Po stronie zach. nieużytki. Teren wokół willi i parku ogrodzony jest siatką.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA:

Ściany: murowane z cegły ceramicznej pełnej na zaprawie wapiennej tynkowane tynkiem cementowo-wapiennym, w partii cokołowej tynk renowacyjny. Ściany piwnic murowane z kamienia i cegły.

Sklepienia i stropy: w piwnicy sklepienie kolebkowe ceramiczne z cegły pełnej oraz stropy Kleina na belkach stalowych; w pomieszczeniach stropy drewniane ze ślepym pułapem, tynkowane tynkiem cementowo-wapiennym.

Więźba dachowa: drewniana, stropodach.

Pokrycie dachowe: papa na pełnym deskowaniu.

Posadzki i podłogi: posadzka ceramiczna oraz podłogi drewniane.

Schody: do piwnicy schody betonowe, jednobiegowe; na górną kondygnację betonowe obłożone drewnem, dwubiegowe ze spocznikiem, przy schodach balustrada. Przed głównym wejściem oraz wejściem bocznym na klatkę schodową kamienne schody zewnętrzne.

OTWORY: okienne: zamknięte prosto, obramienie tynkowane w formie profilowanych opasek, pod oknami elewacji frontowej ozdobne płyciny; nad oknami górnej kondygnacji odcinkowe profilowane gzymsy wsparte na konsolkach. Stolarka drewniana, współczesna, jednoramowa, z szybami zespolonymi.

Drzwiowe: otwory zamknięte prosto, od zewnątrz przeszklone, wewnątrz pełne i przeszklone, jedno- i dwuskrzydłowe w konstrukcji ramowo-płycinowej.

RZUT: obiekt założony na rzucie prostokąta z osią podłużną na kierunku pn.-zach. – pd.-wsch. Układ wnętrza dwutraktowy. Na osi hol. Przed głównym wejściem znajduje się portyk na planie prostokąta. Po stronie pn.-zach. znajduje się klatka schodowa. Po stronie pd.-zach. znajduje się przybudówka na planie prostokąta.

BRYŁA: dom dwukondygnacyjny, na cokole, kryty dachem płaskim z attyką. Od strony frontowej portyk kolumnowy z balkonem, po stronie pn.-zach. klatka schodowa, po stronie pd.-zach. jednokondygnacyjna przybudówka z balkonem.

ELEWACJE: frontowa (pn.-wsch.) – pięcioosiowa, dwukondygnacyjna, na cokole, zamknięta attyką, dolna kondygnacja boniowana, kondygnacje oddzielone podwójnym pasem wąskiego, profilowanego gzymsu, całość zamyka profilowany gzyms zdobiony ząbkowaniem. Na osi wejście główne. Portyk przy elewacji wsparty na pilastrach, od frontu na czterech kanelowanych jońskich kolumnach. Wokół balkonu tralkowa balustrada. Na środkowej osi wejście na balkon oflankowane czterema kompozytowymi pilastrami, nad nim zawieszona jest girlanda. W zwieńczeniu płycina zdobiona arabeskową dekoracją sztukatorską. Po stronie zach. jednoosiowa przybudówka klatki schodowej z wejściem.

14. Kubatura	2280 m ³	15. Powierzchnia użytkowa	willa: 417 m ² ; zespół: 0,92 ha	16. Przeznaczenie pierwotne	willa z parkiem	17. Użytkowanie obecne	siedziba DZPK
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja				19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)			
				Stan zachowania dobry. Obiekt w trakcie remontu.			
				20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			
				Remonty bieżące.			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

25. Opracował:

tekst..... Wojciech Ułanecki, 2004 r.

plany i rysunki..... jw.

zdjęcia fotogr.jw.

miejsce przechowywania negatywów..... u autora

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

22. Bibliografia

Eisenmänger T., *Der Kreis Hirschberg, seine Natur, Industrie, Bewohner*, Hirschberg 1879

Frąc J., *Zarys dziejów Sobieszowa...*, Jelenia Góra 1995 r.

Jelenia Góra. Studium historyczno-architektoniczne, Wrocław 2001

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

załącznik nr 1 – c.d. opisu, zdjęcia

załącznik nr 2 i 3 – zdjęcia

1. Miejscowość: JELENIA GÓRA	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) WILLA Z PARKIEM	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) c.d. opisu, zdjęcia
2. Gmina: JELENIA GÓRA		
3. Powiat: JELENIOGÓRSKI		
4. Województwo: DOLNOŚLĄSKIE		

ELEWACJE c.d.: Boczna (pd.-wsch.) – trzyosiowa, dwukondygnacyjna, zamknięta attyką. Dolna kondygnacja boniowana, kondygnacje oddziela podwójny gzyms. Na trzeciej osi od wsch. znajduje się wejście. Po stronie pd. jednoosiowa przybudówka.

Boczna (pn.-zach.) – dwuosiowa, dwukondygnacyjna. Jedna oś przypada na klatkę schodową – tutaj ścian jest gładka pozbawiona detalu, zamknięta okapem dachu. Druga oś od strony wsch. usytuowana na korpusie budynku, artykulacja tej części jak na pozostałych elewacjach.

Pd.-zach. – sześćoosiowa, artykulacja jak w pozostałych elewacjach, po stronie zach. jedna oś klatki schodowej (ściana gładka). Po stronie wsch. przybudówka z balkonem.

WNĘTRZE: budynek we wnętrzu podzielony na proste pokoje, z holm. Umieszczona z boku klatka schodowa łączy kondygnacje.

WYPOSAŻENIE i WYSTRÓJ: brak.

INSTALACJE: elektryczna, gazowa, wod.-kan., odgromowa, c.o.

Opis parku zob. załącznik nr 2.

2. Widok od strony pd.-wsch.

1. Widok od strony frontowej.

3. Widok od strony zach.

4. Portyk przed wejściem.

5. Dekoracja nad portykiem.

6. Okno dolnej kondygnacji.

7. Okno górnej kondygnacji.

8. Drzwi wewnętrzne, hol.

9. Hol.

1. Miejscowość: JELENIA GÓRA	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) WILLA Z PARKIEM	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) zdjęcia, opis parku, plany
2. Gmina: JELENIA GÓRA		
3. Powiat: JELENIOGÓRSKI		
4. Województwo: DOLNOŚLĄSKIE		

10. Klatka schodowa.

OPIS PARKU: Park przy willi znajduje się na działce zbliżonej kształtem do prostokąta wydłużonego w kierunku wsch. – zach., lekko pochylającego się na północ. Historyczne granice założenia nie zachowały się do dzisiaj, od strony południowej i zachodniej teren został ograniczony współczesnymi wydzieleniami geodezyjnymi, od str. wsch. założenie graniczy z zabudowaniami willowymi, od północy park ogranicza ul. Kamiennogórska. Teren ogrodzony jest metalową siatką rozpiętą na metalowych słupach osadzonych na podmurówce.

W kompozycji parku zasadniczo można wyróżnić 2 części: bardziej ozdobną z willą w części zachodniej oraz oddzieloną metalową siatką część gospodarczą z sadem i altaną w części wschodniej. Obecnie wejście do parku prowadzi przez bramę w pn. – zach. narożu założenia, pierwotna droga wjazdowa była bardziej na zachód i wiodła przez sąsiednią działkę.

Przed willą zachowały się fragmenty pierwotnego podjazdu z wydłużoną rabatą, obecnie obsadzoną młodymi egzemplarzami daglezi zielonej (*Pseudotsuga menziesii*) [10], wewnątrz rabaty wypełniają młode egzemplarze różanecznika (*Rhododendron*) [15], cyprysika Lawsona (*Chamaecyparis lawsoniana*) [12] oraz sosny zwyczajnej (*Pinus sylvestris*) [11]. W otoczeniu budynku i w sąsiedztwie ogrodzenia rosną ok. 80 – 100 – letnie drzewa min. okazowy dąb szypułkowy (*Quercus robur*) [5], dąb czerwony (*Quercus rubra*) [6], sosna wejmutka (*Pinus strobus*) [2], a także kilka egzemplarzy klona zwyczajnego (*Acer platanoides*) [7] i robinii akacjowych (*Robinia pseudoacacia*) [4]. Przed wschodnią elewacją willi rosną 2 orzechy włoskie (*Juglans regia*) [8].

Wnętrze części gospodarczej zasadniczo wypełnia stary sad jabłoniowy. Na uwagę zasługuje okazowy egzemplarz miłorzębu japońskiego (*Ginkgo biloba*) [1], rosnący w sąsiedztwie budynku gospodarczego. Bardziej ozdobny charakter ma swobodnie obsadzone sąsiedztwo altany w pn. – wsch. narożu założenia. Gatunkiem dominującym jest tu lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) [3] i klon zwyczajny, zróżnicowane wiekowo, rosnące również wzdłuż ogrodzenia południowego, zielen liściastą urozmaica jodła pospolita (*Abies alba*) [14] oraz świerk pospolity (*Picea abies*) [13]. W podszycie dominuje śnieguliczka biała (*Symphoricarpos albus*) [16] rosnąca swobodnie w części środkowej i wschodniej parku, w runie drzew wysokich – bluszcz pospolity (*Hedera helix*) [17].

